

Radyo-Televizyon ve Çocuk Suçluluğu

Doç. Dr. Esin ONUR

Çocuk suçluluğu ile radyo ve televizyonun ilişkilerini saptamak için iki soruya cevap bulmak zorunludur. Bunlardan birincisi «Çocukların suça itilmesinde radyo ve televizyonun etkisi var mıdır?», ikincisi ise «Çocuk suçluluğunun önlenmesinde ve suçlu çocukların topluma kazandırılmasında radyo-televizyon ne gibi rol oynayabilir?» sorularıdır. Ancak bu sorulara cevap aramaya geçmeden önce «suçlu çocuk» kavramını açıklığa kavuşturmak yerinde olur. «Suçlu çocuk» denince akla bir ceza hukuku normunu ihlâl etmiş olan ve belli bir yaşın altında bulunan kimse gelir. Bu yaş her ülkede farklı olup, 16 ile 21 yaşları arasında değişmektedir. Ülkemizde ise 18 yaşından küçük olup da bir ceza hukuku normunu ihlâl eden kimse hukuksal açıdan suçlu çocuk sayılmaktadır. Konu gelişim psikolojisi açısından ele alınınca bireyin yetişkin oluncaya kadar çeşitli gelişim dönemlerinden geçtiği görülür. Bu dönemlerden ilki çocukluk dönemidir ki doğumdan ergenlik döneminin başlangıcına kadar sürer. Ergenliğin başlangıcı ırka, coğrafi koşullara ve sosyo-ekonomik ortama göre değişmekle birlikte genellikle kızlarda 13, erkeklerde ise 14 yaş olarak kabul edilmektedir. Bireyin ergenlik dönemini tamamlayıp yetişkinliğe geçişinin 21 yaş dolaylarında olduğu birçok yazar tarafından ileri sürülmektedir. Gelişim dönemlerinden biri olan erinlik dönemi ise çocukluğun son yılları ile ergenliğin ilk yılları arasında yer alır. Bu dönemlerin hepsinin kendine özgü biyolojik ve psikolojik özellikleri vardır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, ülkemizde bireylerin ceza hukuku açısından yetişkin sayılıp, tam olarak sorumlu tutuldukları yaş 18'dir. Bu yaşın altındakilerin 11 yaşına kadar cezasal sorumlulukları yoktur (T. C. K. 53). 11-15 yaşları arasındaki bireylerin cezasal açıdan sorumlu tutulabilmeleri için temyiz kudretine sahip olmaları, yani fiillerinin suç olduğunu bilmeleri gerekir. Suçu işledikleri zaman 15-18 yaşları arasında olanlar temyiz kudretine sahip olup olmadıklarına bakılmaksızın cezalandırılırlar, fakat bunlara verilecek ceza, yasadaki gösterilen biçimde azaltılır. Bu açıklamalarımızdan da anlaşılacağı gibi, ülkemizde gelişim psikolojisi açısından çocuk sayılan bireylerin büyük bir kısmının cezasal sorumlulukları yoktur. Cezasal açıdan sorumlu olanlar, çocukluk döneminin son yıllarında bulunanlarla, ergenlik döneminde olanların büyük bir kısmıdır. Erinlik dönemi de tam olmayan cezasal sorumluluğun başlangıcına rast-

lamaktadır. Görüldüğü gibi, «suçlu çocuk» kavramı sözünü ettiğimiz psikolojik gelişim dönemlerini kapsamaya elverişli olmayan bir kavramdır. Bu nedenle batı dillerinde «suçlu çocuk» terimi yerine reşit olmayan kimselerin suçluluğu (delinquenza minorile, délinquence minorile) veya genç suçluluğu (juvenile delinquency, delinquenza giovanile, délinquence juvenile) terimleri kullanılmaktadır. Ancak «suçlu çocuk» ve «çocuk suçluluğu» terimleri dilimize yerleştiği ve ergenleri de kapsayacak biçimde kullanıldığı için biz de bu terimi kullanmaya devam edeceğiz.

Yazımızın başında suçluyu «bir ceza hukuku kuralını ihlâl eden kimse» olarak tanımladık. Ancak bu tanım, çocuk suçluluğu ile ilgilenen bazı yazarlar tarafından benimsenmediği gibi, bazı ülkelerde de yetişkinler tarafından ortaya konulduğu takdirde suç sayılamayacak eylemler, küçükler tarafından ortaya konulduğu zaman suç olarak nitelenebilmektedir. (Örneğin, A. B. D.'nde evden, okuldan kaçma gibi eylemler «juvenile delinquency» kavramının kapsamına girmektedir). Kanımızca küçüklerin yetişkinlerden farklı işlem gördükleri gerekçesiyle «suçlu çocuk» veya «küçük suçlu» kavramlarının kapsamını uyumsuz çocukları da içine alacak biçimde geniş tutmak doğru değildir. Söz konusu çocuklara özel yargılama usulleri uygulansa da, bu yargılama sonunda uygulanan yaptırıma ceza yerine tedbir adı verilse de bütün bu işlemler çocuğun psikolojik yönden sarsacak yaşantısının sonraki dönemlerini olumsuz bir biçimde etkileyebilecektir. Bu nedenle sık sık toplumsal kurallara aykırı davrandıkları halde, bir ceza hukuku kuralını ihlâl etmemiş olan «uyumsuz» çocukları «suçlu çocuk» kavramının kapsamı dışında tutmak yerinde olur. Ancak bireyi suça iten nedenlerle uyumsuzluğa iten nedenler, hemen hemen aynıdır. Bu bakımdan çocuk suçluluğu ile uyumsuzluğunu önlemek için benzer önlemler alınması ve bu çocukların topluma yeniden kazandırılması için etkinlikte bulunulurken benzer yeniden eğitim (tretman) yöntemlerinin kullanılması doğaldır.

Türkiye'deki çocuk suçluluğuna genel bakış :

Türkiye'deki çocuk suçluluğu hakkında bilgi edinmek için başvurabileceğimiz kaynaklar oldukça sınırlıdır. Bunların başında Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan «Hükümlüler» ve «Adalet» istatistikleri gelmektedir. Bu istatistiklerde 1962 yılına kadar asliye ceza, ağır ceza ve sulh mahkemelerinde mahkûm edilenlerin sayıları ve bunların yaşlara göre dağılımı gösterilirken bu yıldan sonra yalnızca ceza ve islahevlerine giren-çıkanların sayısı gösterilmeye başlanmıştır. Bu durum, söz konusu sayılara dayanılarak ge-

nellemeler yapmaya olanak vermemektedir. Öte yandan çeşitli yazarlar ve kuruluşlar tarafından yapılan araştırmalar (1) da genellikle çocuk ceza veya islahevlerinde bulunan çocukları kapsamaktadır. Para cezasına mahkûm olan, cezası tecil edilen, affa uğrayan veya 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunda gösterilen tedbirlerden birine çevrilen çocukların ceza veya islahevine girmediği düşünülürse, söz konusu araştırmaların ülkemizdeki çocuk suçluluğu hakkında çok sınırlı bilgi verdiği açıkça görülür. Bu açıklamalar, sözünü ettiğimiz kaynaklara dayanarak yapacağımız ycrumların ihtiyatla karşılanması zorunluluğunu ortaya koyar.

Adalet ve Hükümlüler İstatistiklerini incelediğimiz zaman 1940 yılında 11.840 olan 12-18 yaşları arasındaki hükümlü sayısının 1962 yılında 29.617'e çıktığını görüyoruz. Daha önce de belirttiğimiz gibi, söz konusu istatistiklerde 1962 yılından sonra suçluların yaşlara göre dağılımı gösterilmediği için bu yıldan sonraki 12-18 yaşları arasındaki hükümlü sayısını bilmiyoruz. Ancak Adalet Bakanlığı'ndan aldığımız bilgilere göre, 1/1/1978 tarihinden 29/12/1978 tarihine kadar (Bakanlığa gelen istatistik fişlerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen sayılar) mahkûm olan 12-18 yaşları arasındaki kızların sayısı 17.064'dür. Yukarıda verdiğimiz sayılar incelendiğinde 1940 yılından 1962 yılına kadar Türkiye'deki suçlu çocuk sayısının arttığını görmekteyiz. Elimizdeki sayıları, aynı yılların nüfus istatistiklerindeki sayılarla karşılaştırırsak söz konusu artışın yalnızca nüfus artışına bağlanamayacağını görürüz. Toplumsal değerlerdeki değişimler, sanayileşme çabaları, şehirleşme, kitle haberleşme araçlarının gelişmesi ve kontrol edilmemesi, bu artışın nedenleri arasında dır. 1978 yılına ait sayının 1962 yılına ait sayıdan oldukça düşük olması kanımızca çocuk suçluluğunun azaldığını kanıtlamaz. Çünkü 1962 yılından 1978 yılına kadar genel nüfusta ve 12-18 yaş arasındaki nüfusta büyük bir artış olmuştur. Öte yandan çocukları suçla iten nedenlerin ortadan kaldırılması yönünde etkili önlemler de alınmamıştır. Bu nedenle Adalet Bakanlığı tarafından verilen bilgilerin, Bakanlığa gelen istatistik fişlerindeki eksiklikler nedeniyle gerçek sayıyı göstermeme olasılığı fazladır.

Elimizdeki istatistik ve araştırmalar dikkatle incelendiğinde Türkiye'de de, bütün ülkelerde olduğu gibi, çocuklar tarafından işlenen suçların başında mala karşı işlenen suçların, özellikle hırsızlık suçunun geldiği görülür. Bunu, şahsa karşı işlenen suçlar izlemektedir. Bunlar arasında da cinsel suçlar önde gelmektedir. Adam öldürme ve müessir fiil ise oldukça azdır. (Kaynak : Adalet İstatistikleri 1951-1967). Bazı yazarlar (2) istatistikleri dikkate almayıp yalnızca çocuk ceza ve islahevlerinde yapılan araştırmaları gözönünde tuttıkları için,

Türkiye'de çocukların hırsızlık suçundan çok adam öldürme, mües-
sir fiil ve cinsel suçlar işlediklerini ileri sürmüşlerdir. Daha önce de
belirttiğimiz gibi, cezası tecil edilen çocuklar çocuk ceza veya is-
lahahverlerinde yapılan araştırmalarda gözükmemektedirler. Çocukla-
rın büyük bir kısmının çaldıkları malların değeri çok hafiftir. Bunun
için verilen ceza hem malın değerinin az olması (T. C. K. 522, f. 1),
hem de yaş küçüklüğü (T. C. K. 54-55) nedeniyle çifte indirim ta-
bi tutulmakta ve tecil edilmektedir. Dolayısıyla çocuk ceza ve is-
lahahverlerinde yapılan araştırmalara dayanarak çocukların daha çok
şahsa karşı suç işledikleri söylenemez.

Suçun işlendiği yer bakımından da ülkemizle diğer ülkeler ara-
sında büyük bir fark yoktur. Türkiye'de de kentlerde daha fazla suç
işlenmektedir. Kentlerde işlenen suçlar yalnız nicelik yönünden de-
ğil, nitelik yönünden de, kırsal bölgede işlenenlerden farklıdır. Nite-
kim kentlerde daha çok mala karşı suç işlenirken, kırsal bölgelerde
şahsa karşı işlenen suçlar ilk sırayı almaktadır. Bunun nedeni, kırsal
bolgelerde sosyal kontrolün fazla olması, çocukları cezbederek
onları hırsızlık suçu işlemeye sevkedecek malların bulunmaması ve
hırsızlık suçunun en çok ayıplanan suçlardan biri sayılmasıdır. (3)

Cocuk Suçluluğunun Nedenleri :

Bütün sosyal sorunlar gibi, çocuk suçluluğu sorunu da tek bir
nedene bağlanamaz. Çocuğu suça iten nedenler arasında fizik ve
psikolojik yapısına ilişkin nedenler olduğu gibi, yakın ve uzak çev-
resiyle ilgili nedenler de vardır. Bu nedenlerden hiçbirini yalnız başı-
na çocuğu suça itmeye yeterli değildir. Günümüz bilim adamları, ço-
cuğun suça itilmesinde, fizik ve psikolojik yapısıyla ilgili nedenleri
içeren bireysel nedenlerden çok, çevresel nedenlerin rol oynadığını
ileri sürmektedirler. Bireysel nedenler arasında yetersiz beslenme,
sağlık koşullarının iyi olmaması, zekâ geriliği, çeşitli ruh hastalıkları
yer almaktadır. Ancak bunlar tek başlarına çocuğu suça itmeye ye-
terli olmayıp, bir veya birkaç bireysel veya çevresel nedenle birle-
şerek çocuğun suç işlemesine neden olmaktadır. Çocuk suçluluğu-
nun çevresel nedenleri arasında ise düzensiz aile (gerek fizik, gerek
psikolojik yönden dağılmış aile), iyi örgütlenmemiş okul, olumsuz bir
iş çevresi, boş zamanların kötü değerlendirilmesi, kitle iletişim araç-
larının olumsuz etkileri önemli bir yer tutmaktadır. Son zamanlarda
birçok yazar bütün bu nedenler arasında en önemli yeri ailenin al-
dığını ileri sürmüştür. Bunlara göre olumlu bir aile çevresi, diğer çev-
relerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmakta, dolayısıyla çocuk
suçluluğunu önleyici bir rol oynamaktadır.

Biz çocuk suçluluğunun nedenlerinden kitle iletişim araçlarının
etkisini ele alacağız ve özellikle radyo ve televizyonun etkileri üze-

saptanmıştır. Yine aynı araştırmaya göre 2-7 yaşları arasında 26 milyon çocuğun izleyebileceği saatlerde yayınlanan programlarda her 16.3 dakikada bir şiddet olayı yer almaktadır (6). Televizyonda sunulan çizgi filmlerde ve diğer filmlerde de şiddet öğeleri çok fazladır. Bazı yazarlar, bireylerin şiddet öğeleri fazla olan filmleri seyrettiklerinde saldırganlıklarından arındıklarını (katarsis varsayımı) ileri sürmektedir (7). Örneğin Feshbach 1955 yılında yaptığı bir araştırma ile saldırganlıklarını ifade edebilme olanağı bulan yetişkinlerin, engellendiklerinde daha az saldırganlık gösterdiklerini ortaya koymuştur. (8) Yine saldırganlık duyguları uyandırılan yetişkinlerden bir bölümüne içinde şiddet öğeleri bulunan film seyrettirilmiş, diğerlerine ise normal bir film gösterilmiştir. Hemen sonra içinde şiddet öğeleri olan filmi seyreden yetişkinlerin daha az saldırgan davranışlar gösterdiği saptanmıştır. Yetişkinlerin içinde saldırganlık öğeleri bulunan filmleri seyrettikten sonra daha az saldırgan davranışlar gösterdiklerini yani saldırgan davranışlardan arındıklarını gösteren bu araştırmalara karşın, çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar, bunların içinde saldırganlık öğeleri bulunan filmleri seyrettikten sonra bu nitelikte bir film seyretmeyen çocuklardan daha fazla saldırgan davranışlarda bulduklarını ortaya koymuştur. (Örneğin, Bandura, Ross ve Ross'un (1961), İvar Lövass'ın (1961) araştırmaları) (9) Berkowitz bu çelişkili durumu şu biçimde açıklamaktadır: Büyüklerin saldırganlıklarında görülen azalma, saldırganlıklarından arınmalarından değil, suçluluk ve anksiyete duygularının uyandırılmasından ileri gelmektedir. Bu duyguların uyanması ise toplumsallaşma süreci ile yakından ilgilidir. Büyük ölçüde toplumsallaşmış olan yetişkinler, saldırgan davranışları seyrederken suçluluk ve anksiyete duyabilmekte, bunun sonucu olarak da saldırgan eğilimlerini denetleyebilmektedirler. Oysa küçükler, yeterince toplumsallaşmadıkları için, saldırganlık eğilimlerini denetleyemedikleri gibi, gördüklerini de taklit etmektedirler (10). Ancak çocukların içinde saldırganlık öğeleri bulunan yayınları izledikten sonra saldırgan davranışlarda bulunmaları büyük ölçüde içinde buldukları ortama bağlıdır. Eğer öğrendikleri saldırgan davranışları uygulayabilecek bir ortamda iseler, saldırganlık gösterebilirler, hatta suça yönelebilirler.

Çocukların ve ergenlerin, içinde buldukları dönemlerin psikolojik özellikleri nedeniyle yayınlardan yetişkinlerden daha etkilenebilmeleri doğaldır. Bireyin özellikleri ve eğilimleri, herşeyden önce onun izleyeceği yayınları seçmesinde etkili olur. Cinsiyet, yaş ve içinde buldukları ortam, çocukların izleyecekleri yayınları belirlediği gibi, yayınlardaki kahramanlara ve olaylara gösterdiği ilgiyi de belirler (11). Örneğin kız çocuklar daha fazla romantik filmlere ve

rinde duracağız. Çocuk suçluluğunun diğer nedenlerine ise konu ile ilgili oldukları ölçüde değineceğiz.

Radyc ve Televizyonun Çocuk Suçluluğuna Etkisi :

Kitle iletişim araçlarının hızla yayılması, bunlarla seyirci, dinleyici ve okuyucuya şiddet eylemleri ve suçlu davranış biçimlerinin sunulması, suçlu davranışla kitle iletişim araçları arasındaki ilişki sorununu ön plana çıkarmıştır. Dünya kamuoyu son elli yılda ortaya çıkan köklü toplumsal değişmelerin etkisini bir tarafa bırakarak, suçluluğun artması ile kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması arasında bir ilişki kurma eğilimi içindedir. Özellikle 1950'lerden sonra çocuk suçluluğunun gelişmiş ülkelerde artması, sorunun bilimsel araştırmalara konu olmasına neden olmuştur. Ancak bu konuda ileri sürülen varsayımlar ve araştırma sonuçları büyük ölçüde birbirinden farklıdır (4). Şimdiye kadar yapılan araştırmalar, çocuk suçluluğu ile kitle iletişim araçlarıyla sunulan saldırgan davranışlar arasında dolaysız bir ilişkinin olduğunu ortaya koyamamıştır. Bu nedenle yazarlar, daha çok kitle iletişim araçlarının çocuk suçluluğuna dolaylı etkisinden bahsetmektedirler.

Yayınların etkilerini ölçmek için yapılan araştırmalarda çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunların başında yayın araçlarının (radyo ve televizyonun) bulunduğu bölgelerle, bulunmadığı bölgelerdeki çocuklara test uygulamak gelmektedir. Ancak yayın araçlarının girdiği bölgelerle, girmediği bölgelerde çocukların davranışlarına etki eden çok daha önemli etmenler bulunabilir. Bu nedenle aynı çocukların, evlerine radyo ve televizyon alınmadan önceki davranışlarıyla alındıktan sonraki davranışlarını karşılaştırmak daha doğru bir yöntem olarak gözükmektedir. Bu tür araştırmalar İngiltere ve Japonya gibi ülkelerde yapılmıştır.

Birçok ana-baba ve eğitimci, yayınların içeriğini, çocukları saldırgan davranışlara itip itmediğini merak etmektedir. Yapılan araştırmalar, kitle iletişim araçlarında sunulan programların ve yazıların, çok büyük oranda saldırgan davranışlar içerdiği saptanmıştır. Örneğin çocuklara yönelik resimli dergilerde, büyük ölçüde saldırgan davranış örnekleri sunulmaktadır. Furst, bu nitelikteki 92 dergide 500 saldırı, 186 şiddet eylemi ve 14 adam öldürme eylemi saptamıştır. Legman, her sayfada bir şiddet eylemi olduğunu varsaydığımız takdirde, her çocuğun on yıl içinde en az 18.000 kavga, cinsel saldırı, işkence vb. sahneler gördüğünü ileri sürmektedir (5). Amerika'da «Cristian Science Monitor» tarafından yaptırılan bir araştırmada, en çok izleyicinin televizyon seyrettiği saatlerde yayınlanan 85.5 saatlik bir proramda 84 adam öldürme veya şiddet olayı gösterildiği

filmin kadın kahramanına ilgi gösterdikleri halde, erkek çocuklar filmin erkek kahramanlarına ve onun becerilerine ilgi duymaktadırlar. Öte yandan yetişkinler seyrettikleri gerçeğin, kendi gerçekleri olmadığını gayet iyi bilirler ve film bittikten sonra hemen kendi gerçeklerine dönebilirler. Küçükler ise filmdeki olaylarla kendi gerçeğinin farklı olduğunu bilseler bile, gördükleri olayların etkisi altında kalmakta ve hemen kendi gerçeklerine dönememektedirler. Ayrıca çocuklar seyrettiklerinin etkisi altında kendi gerçeklerini yavan bulmakta, heyecan verici olayların peşinde koşmak eğilimi göstermektedirler (12). Bireylerin yayınlardan etkilenmesi yayınları izlerken içinde buldukları ortamla da ilgilidir. Genellikle televizyon yayınlarını birey tek başına seyretmemektedir. Birlikte bulunduğu kişiler, çoğu zaman ait olduğu grubun üyeleridir. Yayının içeriği grubun değerleri ile bağdaşıyorsa bu değerler pekişmekte, çatışıyorsa birey genellikle yayınlara sunulan değerleri benimsememektedir. (13).

Radio ve özellikle televizyonun olumsuz etkilerinden biri de aile yaşantısını değiştirmesi, aile içi iletişimi azaltması veya ortadan kaldırmasıdır. Daha önce de belirttiğimiz gibi aile çevresi ve aile içi ilişkilerin niteliği çocuk suçluluğu açısından çok önemlidir. Televizyonun bütün dikkatleri üzerinde toplaması aile bireylerinin birbirine yeterince vakit ayırmasını engellemekte, aile içi iletişimi zayıflatmaktadır. Aile içinde yeterince ilgi görmeyen çocuğun bu ilgiyi bulabilmek için başka gruplara yönelmesi, bu gruplara kabul edilmek için de kendi değerleri ile bile çatışan davranışlarda bulunması olasıdır.

Radio ve televizyonun çocuklar ve hatta yetişkinler üzerinde olumsuz etki yapabilen yayınlardan biri de reklamlardır. Reklamlar daima daha fazla ve yeni gereksinimler yaratmaktadır. Çocukların gerçek gereksinimlerini, gerçek olmayan gereksinimlerinden ayırt edebilmeleri oldukça zordur. Gelir düzeyinin düşüklüğü, başlı başına çocuğu suça yöneltici bir etmen değildir. Fakir ailelerin birçoğunun çocuklarının suç işlememesi, gelir düzeyi iyi olan ailelerin çocuklarında da bu tür davranışlara rastlanması bunu açıkça göstermektedir. Çocuk suçluluğunda etkili olan ailenin gelir düzeyinin düşüklüğü değil, bunu nasıl algıladığı ve çocuklarına nasıl yansıttığıdır. İşte reklamlar yalnızca çocukların değil, yetişkinlerin de gerçek gereksinimlerini, gereksinme sandıkları şeylerden kolaylıkla ayırt edebilmelerine engel olmaktadır. Son zamanlarda özellikle gelişmiş ülkelerde gençlerin büyük bir kısmının otomobil, motosiklet ve büyük mağazalardan traş losyonu, tuvalet sabunu, kazak vb. şeyler aldıkları için mahkeme önüne çıkmalarında reklamların önemli bir rolü vardır.

Bütün bunlardan başka çocukların yayın organları başında geçirdikleri saatler, onların daha olumlu etkinliklerde bulunmalarını, örneğin, ders çalışmalarını, yararlı yayınlar okumalarını, oyun oynamalarını, uyumalarını veya aile içindeki görevlerini yerine getirmelerini engelleyebilir. Bu da onları topluma uyum sağlamak için gereksinim duydukları araçlardan yoksun kılabilir.

Sonuç olarak, radyo ve televizyonu yukarıda belirttiğimiz olumsuz etkilerinin çocuğu suça itebilmesi için, o güne kadarki bireysel ve toplumsal kazanımlarının olumsuz ve içinde bulunduğu ortamın da elverişli olması gerekir.

Radyo ve televizyonun olumsuz etkileri olduğu gibi olumlu etkileri de vardır. Bu etkiler çocuk suçluluğunu önleyici rol oynayabilir. Herşeyden önce çocuk zamanının önemli bir kısmını televizyon başında veya radyo dinleyerek geçirirken birçok şey öğrenir. Bu onun okuldaki başarısını olumlu yönde etkileyebileceği gibi, vaktinin çoğunu sokakta geçirmesine de engel olur. Böylece çocuk kendisini uyumsuz ve suçlu davranışlara itebilecek gruptan, çetelerden uzaklaşmış olur.

Bundan başka televizyonda ve radyoda çocuk suçluluğunun bireysel ve çevresel nedenlerini ortadan kaldırmaya yönelik programlar yapılarak çocuk suçluluğunun önlenmesine katkıda bulunulabilir. Örneğin, genel sağlık, ruh sağlığı, aile içi ilişkiler, boş zamanları değerlendirme, çocuk eğitimi vb. ile ilgili programlar ana ve babaların aydınlanmasını, sağlıklı çocuklar yetiştirmelerini, çocuklarına iyi davranmalarını, onların fiziksel ve psikolojik gereksinmelerini iyi bir biçimde karşılamalarını sağlar. Bu da büyük ölçüde çocuk suçluluğunun önlenmesine neden olur.

Öte yandan suçlu çocukların yeniden topluma kazandırılmalarına radyo veya televizyonda yapılacak programlar büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Toplumdaki bireylerin suçlularla ilgili önyargılarının ortadan kalkmasına, suç işlemiş bireylerin de yeniden topluma katılarak namuslu vatandaş gibi yaşamaya hakları olduğu görüşünün benimsenmesine programlar aracılığı ile yardımcı olunabilir. Suçlu ile toplum arasındaki duvarın yıkılmasına radyo ve televizyonun yapacağı katkı büyüktür.

- 1 — Bunların en önemlileri, Hil A. Malik'in 1931. Taşkiran Ağaoğlu'nun 1940, Hadi Tan'ın 1942, İstanbul Krimoloji Enstitüsünün 1947, Abdullah Güner'in 1949, Nephân Saran'ın 1962-1963, Baltaş, A. Darken Z.'in 1972, Devlet İstatistik Enstitüsünün 1972, Haluk Yavuzer'in 1978 yıllarında yaptıkları araştırmalarıdır.
- 2 — ŞENSOY, N. Çocuk Suçluluğu —Küçüklük— Çocuk Mahkemeleri ve İnfaz Müesseseleri, İstanbul, 1949, s. 17.
- 3 — KONANÇ (ONUR), E. Çocuk Suçluluğu, Türk Hukuku ve Toplumunu Üzerinde İncelemeler, Türkiye Kalkınma Vakfı Yayını, Ankara, 1974, s. 531, vd.
- 4 — SCHIANO, M. B. Mezzi di Comunicazione di Massa e Crimogenesi, Criminologia, Bulzani, M. Ed., Roma, 1970, s. 230.
- 5 — Bk. FRANCHINI, A — INTRONA, F., Delinquenza Minorile, Cedam, Padova, 1961, s. 220.
- 6 — Bk. AZİZ, A. Görsel İşitsel Haberleme Araçlarının Çocuk ve Gençliğe Etkisi, B. Y. Y. O. Yıllığı, 1974, s. 305.
- 7 — Bk. MACCOBY, E. E. Effects of the Mass Media, Review of Child Development Research Russell Sage Foundation, N. Y., 1969, s. 383.
- 8 — Bk. MACCOBY, E. E., a. g. e., s. 333.
- 9 — Bk. MACCOBY, E. E., a. g. e., s. 334.
- 10 — Bk. MACCOBY, E. E., a. g. e., s. 335 vd.
- 11 — FRANCHINI, A. — INTRONA, F., a. g. e. s. 224, SCHIANO, M. B., a. g. e., s. 232.
- 12 — FRANCHINI, A. — INTRONA, F. a. g. e., s. 218.
- 13 — SCHIANO, M. B., a. g. e., s. 234.

Kaynaklar :

- AZİZ, A., Görsel İşitsel Haberleşme Araçlarının Çocuk ve Gençliğe Etkisi, B. Y. Y. O. Yıllığı. 1974, s. 299, vd.
- BANDINI, T. — GATTI, U., Delinquenza Minorile, Giuffré, Milano, 19.
- BANDINI, T. — GATTI, U., Dinamica Familiare e Delinquenza Minorile, Giuffré, Milano, 19.
- FRANCHINI, A. — INTRONA, F. Delinquenza Minorile, Cedam, Padova, 1961.
- MACCOBY, E. E. Effects of Mass Media, Review of Child Development, Research, Russell, Sage Foundation, N. Y., 1969, s. 323, vd.
- KONANÇ, E., Çocuk Suçluluğu, Türk Hukuku ve Toplumunu Üzerine İncelemeler, Türkiye Kalkınma Vakfı Yayını, 1, s. 527, vd.
- ŞENSOY, N., Çocuk Suçluluğu — Küçüklük — Çocuk Mahkemeleri ve İnfaz Müesseseleri, İstanbul, 1949.
- SCHIAND, M. B. Mezzi di Comunicazione di Massa e Crimogenesi, Criminologia, Bulzani, Roma, 1970.